

batı uygarlığını anadolu'da yaratanlar

Fahri Işık

Ankara Bilim Üniversitesi

luviler ve hititler

BÜYÜK GÖÇ üzerine

BİZE İNANDIRILAN MASALLAR

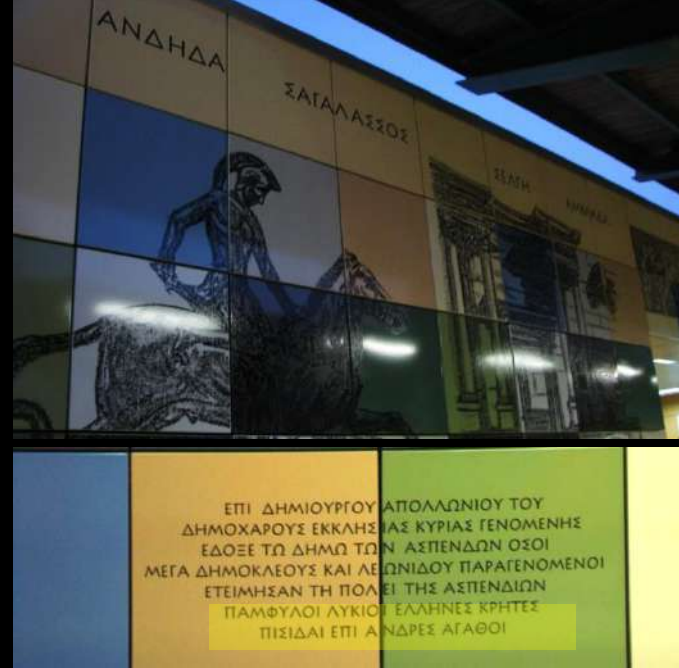
MÖ 12. yy. başları
mythoslarla Batı Anadolu'nun fethi !

önce ΑΙΟΛΛΕΡ ve sonra Kodros oğullarıyla ΙΟΝΛΑΡ

BİTMEYEN YALANLAR

Aralık 2008
Nea İonia metrosu, Atina

«Pamphyliahlılar, Lykialılar , Pisidialılar -da-
HELLEN halklarındandır»

BİLİMSEL GERÇEKLER

MÖ 14. yy. başları
Hellen göçü öncesi Anadolu'da İonia

r/lavana
LUVİYA

Iunia Aa
BÜYÜK İONİA

KÖKBİLİM ile değil, MİTOS'la yazılan ve sorgulanmayan ilk «*anaadolu hellen*» TARİHİ

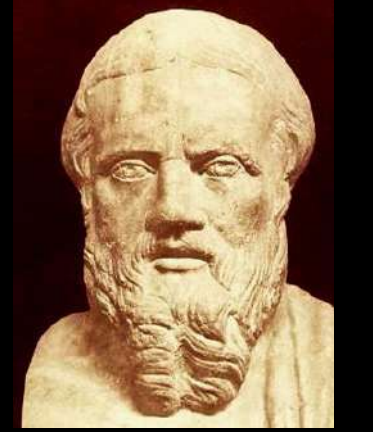
Göçlerden 700 yıl sonra
HİTİT'i bilmez; HELLEN'i bilir!

Kolophonlu mersiyeci MİMNERMOS (MÖ 7. yy.): “ceddim Ege Göçleri sırasında Peloponnessos'taki Nestor kenti Pylos'tan geldi”. Babası LİGYRTYADES yerli ad taşır; olasılıkla kendisi de...

Halikarnassoslu HERODOTOS: «...İONLAR -Anadolu'da- kanımca şu nedenle 12 kent kurdular, çünkü Peloponnessos'ta oturdukları zamanlarda da 12 İon kabilesi vardı... ATİNA'dan buraya gelenler ise, kendilerini EN SOYLU İonlar olarak nitelerlerdi...

Yunan soyunun en güçsüz olanları, en az hatırı sayılanları -Anadolu-İonlarıydı; Bundan ötürü öbür İonlar ve özellikle Atinalılar bu adı kabul etmiyorlardı. Bana öyle gelir ki, bundan çoğunun yüzü kızarmaktadır», (*Hdt. I, 145. 146*)

«Ben duyduğumu
yazarım»

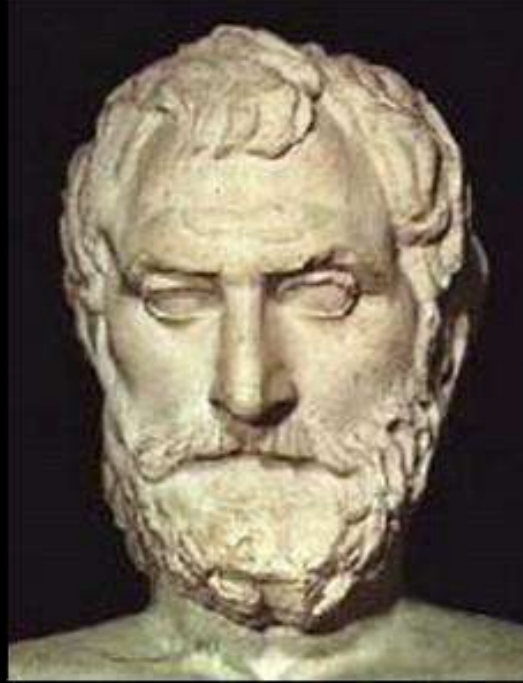
Herodotos, (y. 485-424)

Milet Okulu'nun İZİNDE
SORGULAYARAK doğruya varmak

yani *mythos*'la değil, *logos*'la

Sözcük anlamıyla ARKEOLOJİ,
«başlangıcı, ilki» araştırmak,
kadim olana dair bir söz söylemektir;
yani KÖKEN BİLİM'dir»

«Ben, örnek olandan
kökene inmek isterim;
ilk sebebin gelişimi beslediği
sır gibi duran ana unsura», Paul Klee

Thales

Bias

«Dünya her zaman doğruya muhtaçtır,
o halde her zaman Herakleitos'a muhtaçtır»

Friedrich Nietzsche

12 BINYIL ÖNCE

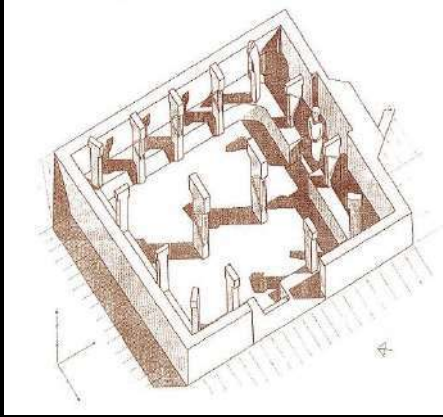
düşüncenin şekle dönüştüğü

insanlığın en eski anıtlarıyla

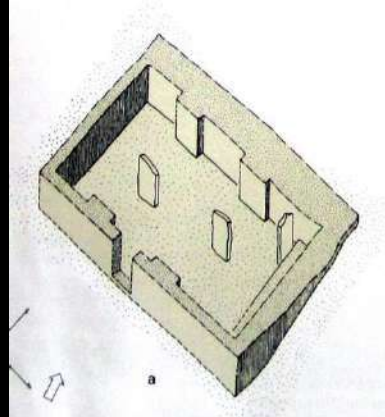
KÖKEN BİLİM'in çağdaş yöntemleriyle

«KÖKE» indiğimde

görecektim ki...

Nevali Çori, Tapınak II

Çayönü, Saltaşlı Yapı

Ve...»Nevali Çori ile Çayönü'nün

9. binyıl çömleksiz dönem

kült yapıları, sonraki zamanların

Suriye-Mezopotamya

anıtsal tapınaklarına öncülük edeceklerdi),

Özdoğan Çambel'e Armağan (1998) 586;

H. Hauptmann, Neolithic Turkey (1999) 75

Urfa, 9. bin

«Urfa heykeli, Önasya'da bilinen en eski taş tanrı heykelidir.

PPNB, Önasya kültürlerinin ve mitolojisinin oluştuğu çağdır», Türkcan, Neolitik (2006) 184

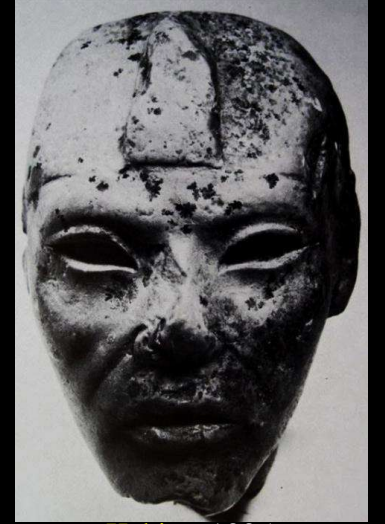
daha

MISIR'a

7000 YIL KALA

Nevali Çori, 8500-7900

Kahire, 1335 c.

Karahantepe, 10. binyıl

...ve gördüm ki *sanki herşey «TARİHİN SIFIR NOKTASINDAN» ANADOLU'da; başlar, 10.000 yıl sürer ve göksel din Hristiyanlıkla bile tam bitmez ...*

Camide MİHRAP.

Nevali Çori, Tapınak III, 9. bin

Tanrı evine açılan
kült mihrapları

Latmos, Göktepe İni, Kültünişi, 6. bin

Sipylos, Hitit, 14./13. yy.

Tuşpa, Urartu, 8. yy.

İnlice, Phryg, 7. yy

Termessos Pisidia, Roma

Antalya, şimdiki zaman

Tanrı evine inen
kaya kült çukurları

Göbeklitepe, Taştepeler

Hattuşa, Hitit

Kesdoğan, Urartu

Yapıldak, iPhryg

Mylasa,/Türbe Ovası, Karia

Karaçalı, Pamphylia

Asarcık, Lykia

tanrıyı soyutuyla simgeleyen
dikmetaş putlar

*Bilinç altında taşınan
zihinsel imgelerin ifadesi
ve başkalarına aktarımı*

Göbeklitepe, Er. Neolitik

Beycesultan, Tunç Çağı

Altintepe, Erken Demirçağ

Gerga, Roma

*«Size şunlar haram kılındı:
DİKİLİ TAŞLAR üzerinde boğazlanan
hayvanlar»», Mâide 3*

«Örgütlenen ailelerde ilk **ÖNDERİN**
soyundan gelenler çoğu zaman
TANRISALLAŞTIRILMIŞLARDIR»
M. Prangipane, Devletin Doğuşu (2002) 56.

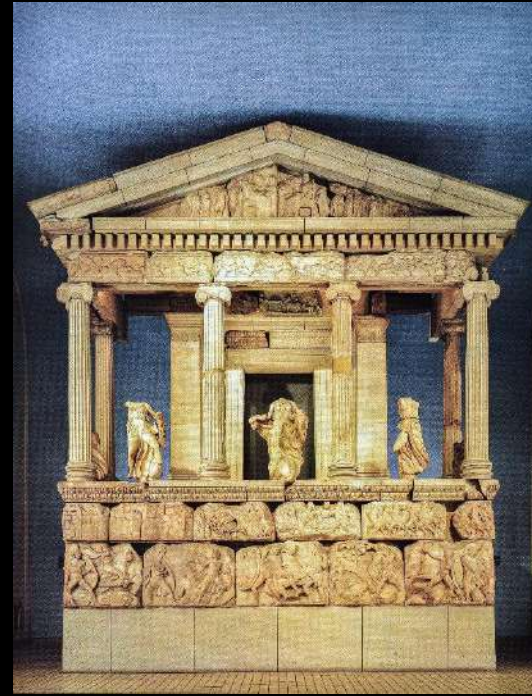
önderleri tanrılaştıran ölu tapınakları

Çayönü, Kafatası Yapısı, Erken Neolitik

Yazılıkaya-B, Hitit, Geç Tunç

Ksanthos, Tapınak Mezar, Klasik

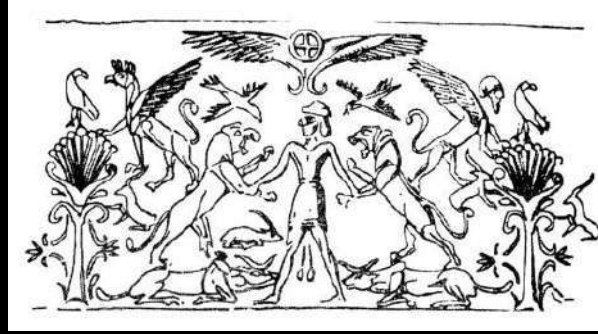

Mezgitkale, Tapınak Mezar, Roma

Ve tanrıyı simgeleriyle kimlikleştiren
somut putlar

Sayburç, Neolitik

Hurri mührü, Tunççağ.

Hattuşa, Demirçağ

inançta **SÜREKLİLİK** varsa
uygarlık başka **olmaz!**
ANADOLU UYGARLIĞI» olur;
göçle gelen varsa başka **olmaz!**
«ANADOLULAŞMIŞ» olur.

çünkü
İkonografik devamlılık

annis massanassis / KUTSAL ANA'da
vardır:

yarı soyutuyla...

Göbeklitepe, Er. Neolitik

Çatalhöyük, Geç Neolitik

Beycesultan-Kusuta, Er. Tunç

Kuruçay, Er. Tunç

Midaskent, Er. Demirçağ

Letoon, 6. yy.

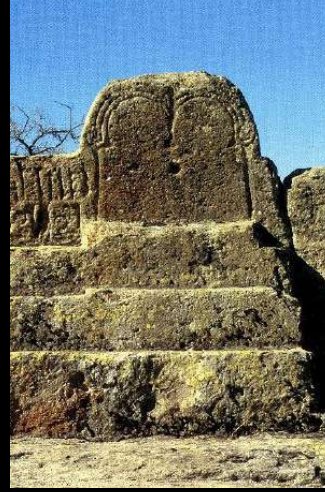
tek içinde çift olarak
vardır...

Çatalhöyük, VIA, geç 7. bin

Kaniş, Hatti, geç 3. bin

Midaskent, Phryg, 8. yy

Giyimli, Urartu 7. yy

Arykanda, Lykia, Roma Çağı

duayı kabul buyurarak
vardır...

Put, 7. / 6. bin

İkiztepe, 3. bin

Girit, Geç Minos

Akha, Geç Hellas

Terelikkaya, 4. yy.

Ve de **gücüyle** sunduğu
sonsuz **güvende**
vardır...

Çatalhöyük II A, 7. bin

Kültepe, 3. bin

Hitit, 2. bin

Aslankaya, erken 1. bin.

ÇÜNKÜ

Ana'nın kimliğinde **resme dönüşen**
düşünsel ortaklık,
sınırsızdır ve zamansızdır:

Gordion, geç 1. bin.

Ostia, MS 1. bin

simgelerle bilinç altında yaşanan ortak geçmişte vardır

KÜLT BOYNUZLARI'nda algılanan Babatanrı ve Anatanrıça gücünde

Hallan Çemi, 11. bin

Çatalhöyük, 7. bin

Hacılar, 6. bin

İkiztepe, 3. bin

Beycesultan, Kült Odası, 3. bin

Hititlerde «W» ideogramı: Teşup

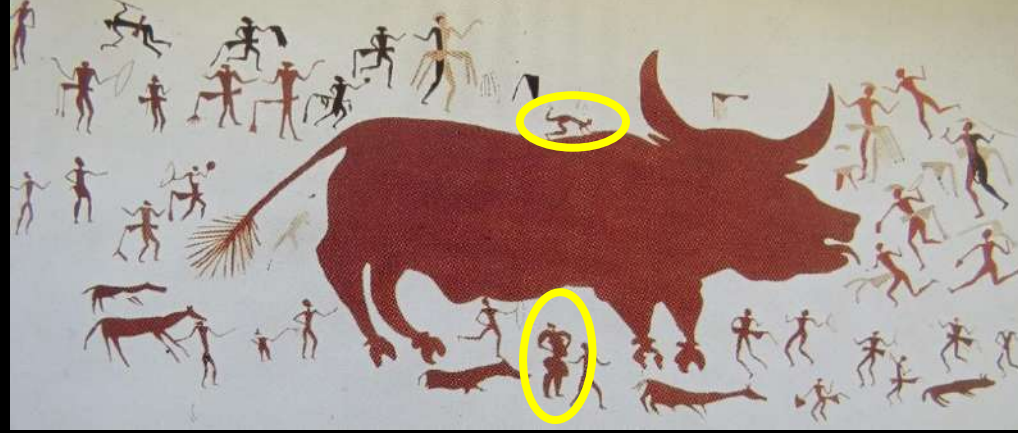

Zakros, Dağ Tapınağı, 1500 c.

J. Cauvin'in, '*simgelerin devrimi*' olarak adlandırdığı özdeş, birbirini izleyen belirgin simgelerin oluşturduğu *ikonografik devamlılık*.

aynı dinsel ayine ortaklığın resmiyle aynı halk oluşun
tanığı

GİRİT'e de kök süren 5000 yıllık ŞÖLEN

Çatalhöyük, 7400-6000

Labraunda, Tarhun kenti
Labrus = balta (lidce / luvice)
Labyrinth = Knossos Sarayı /
çift ağızlı balta evi

«Knossos gibi yer adlarının Luvice köklere sahip olması üzerinden bir adım daha ileri gidip deşifre edilmemiş Girit Linear A yazı sistemi dilinin de Luviceyle bağlantılı olduğu anlamını çıkarabilir miyiz?», İ. Yakuboviç vd., *Luvi Uygarlığı* 2018, 11.

Hüseyindede, Hitit, 16. yy.

Knossos, Girit, 16. yy.

"Uygarlığın ilk basamağı olan Paleolitik dönemden itibaren Anadolu'da, çeşitli yerel faktörlerin etkileşimi sonucu ortaya çıkan ve varlıklarını İÖ 2. binyıl sonuna kadar kesintisiz sürdüren yerel kültürler söz konusudur... Özellikle yerel etnik gruplara ait kültürlerin kaynaşması Anadolu'ya, Anadolu Uygarlığı tanımına uygun, kendine özgü bir kimlik kazandırmıştır."

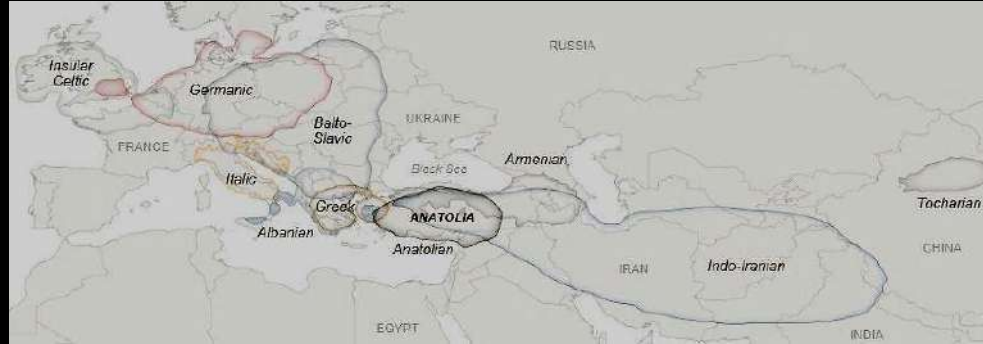
U. Bahadır Alkım

ANADOLU

HİNT-AVRUPA kökenli halkların ANAYURDU mu ?
yani Luvilerin ve Hititlerin ve Palaların

C. Renfrew (1988) 6500 c.

R. Gray-Q. Atkinson, Nature 426, 2003, 8-10 bin yıl önce

M. Özdoğan (2007) 7000 c.

7000'den sonra Batı'ya yönelen bir çiftçi göçü; çanak-çömleksiz evre sonunda, Bereketli Hilal kültür toprağında girilen bir duraklama devrini ve sonrasında gelen 'Neolitik Çöküş'ü izler; yerleşmeler küçülür, nüfus azalır: M. Özdoğan, 12000 Yıl Önce (2007) 64-66.

YUKARI MEZOPOTAMYA'nın TAŞTEPELER'inde

toprağa bağlanmadan yaratılan devrim

10.000 – 6.000

Devrimlerin atası

NEOLİTİK ÇAĞ

Tahılların tarıma alınması,
hayvanların evcilleştirilmesi, köy
yaşantısı ve sınıfların oluşması...
Günümüz uygarlığının temel
taşları Anadolu ve Yakındoğu'da
başladı ve tüm dünyaya yayıldı.

M. Özdoğan, Arkeo Atlas 1

Nevalı Çori, terrazzo

mimari aklın da çağını çok aştığı zaman

Çatalhöyük, planlı kent

KALKOLİTİK / BAKIRÇAĞ

6000- 3250

Devletin kökeni

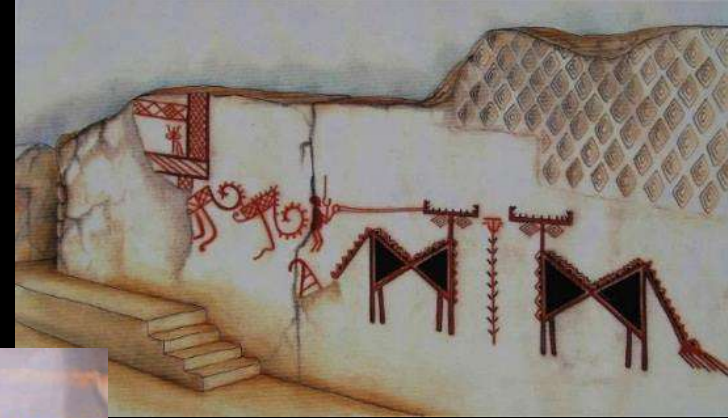
KALKOLİTİK ÇAĞ

Uygurlık tarihinin en büyük devrimini Neolitik Çağ'da gerçekleştiren Anadolu insanı, Kalkolitik Çağ'da da ikinci büyük devrimin yolunu açtı. Kentten devlete ve imparatorluklara kadar uzanan bir yoldu bu.

M. Özdoğan, Arkeo Atlas 1

«İlk **BÜROKRASI**, yani ilk **DEVLET**, MÖ 3.300 dolayında ilk sarayla birlikte **Aslantepe**'de filizlendi.

Dağa önce yerleşik sistemin odağında **tapınak** vardı; Aslantepe'de tapınak ve saray, yani **DİN** ve **DEVLET** ayrıldı. İlk **LAİK** sistemin **Malatya**'da başladığını söyleyebiliriz»,
Marcella Frangipane

Aslantepe VIA, 3350-3000

ilk
LAİK sistem,
ilk
SOSYAL devlet

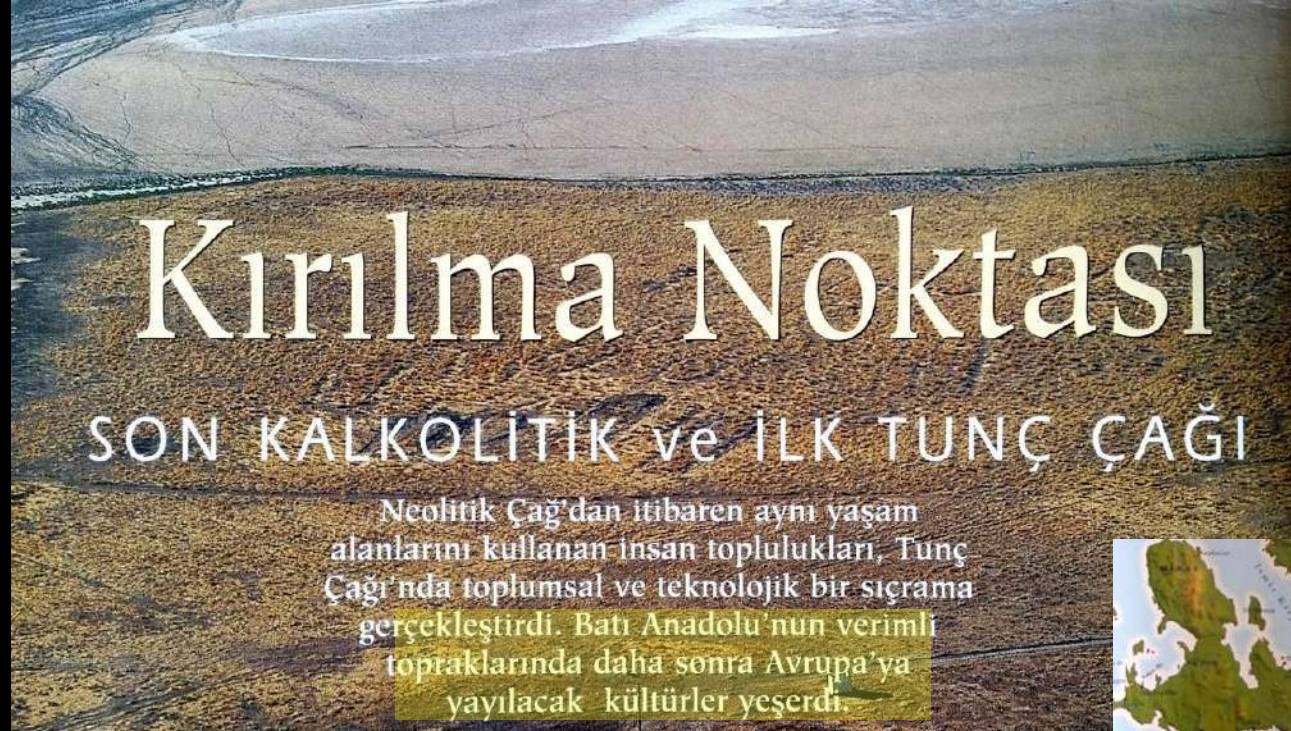
Ölçekli taslarla hakça ürün dağıtımından, ilk **SOSYAL** devletin **ASLANTEPE**'de başladığını da söyleyebiliriz.

TUNÇÇAĞ

3250 - 1200

ANADOLU'dan
AVRUPAYA YAYILAN
KÜLTÜRLER

Troia I

T. Efe, Arkeo Atlas 2 (2003) 90

İonia

MÖ 3000 c.

HELLAS'a LUVİ KÜLTÜR GÖÇÜ

Yazı yoksa;
tarih,
ARKEOLOJİ'yle yazılır

Anadolu

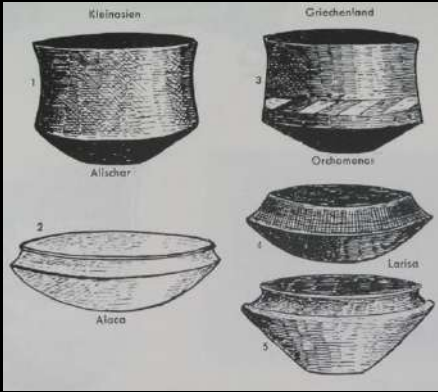
Hellas

Alişar

Sesklo

Anadolu - Hellas

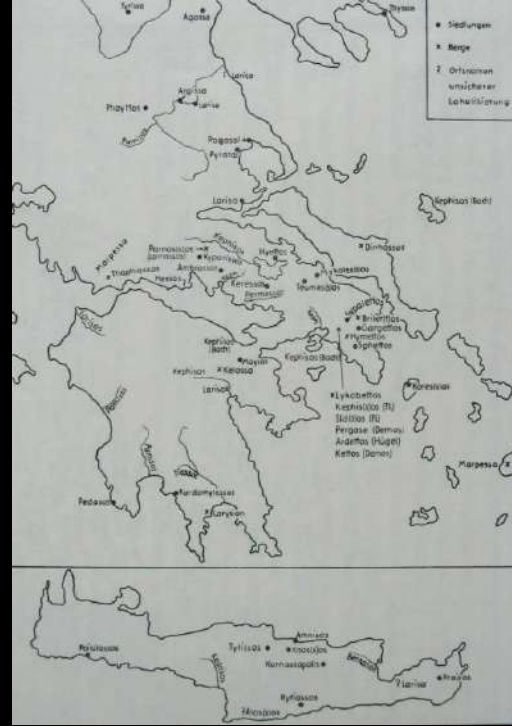
Anadolu

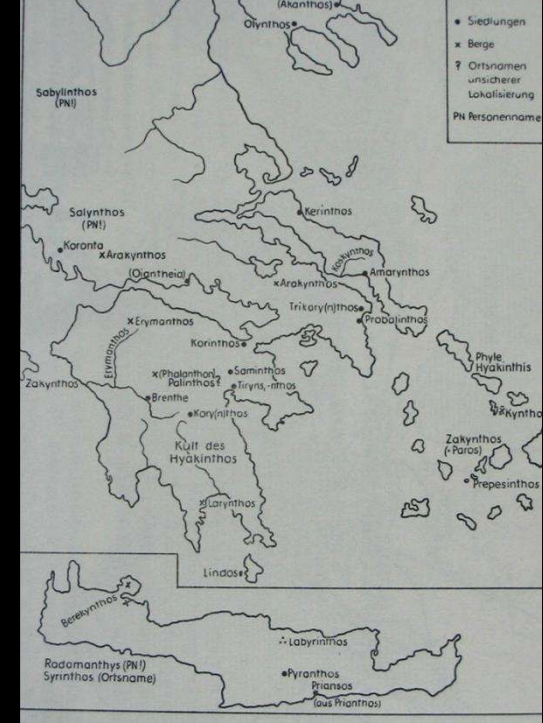
Girit

Hellas

-s(s)-sonekliler

-nt(h)-sonekli

F. Scaharmeyr, *Aegaeis und Orient* 1967;
İ. Yakuboviç, *Luvî Uygarlığı* 2018, 11.

Luvice kent adları

Anadolu: Halikarnassos

Hellas: Pelopnnessos

Girit: Knossos

Taruwisa

Anadolu: Ksanthos

Hellas: Korinthos, Tirunth

Girit: Khondros, Laburinthos

Larisa

«Joseph Maran MÖ 3. binyılda Hellas'ta ve Kiklatlar'da güçlü bir Doğu Ege - Anadolu etkisinin gördü», *Korfmann, Troia* 2001, 364.

Anadolu toprağında
tüm halklara saygıyla
kurulan, tam 8 dilin
konuşulduğu
ilk dünya devleti

«Bin Tanrılı halk»

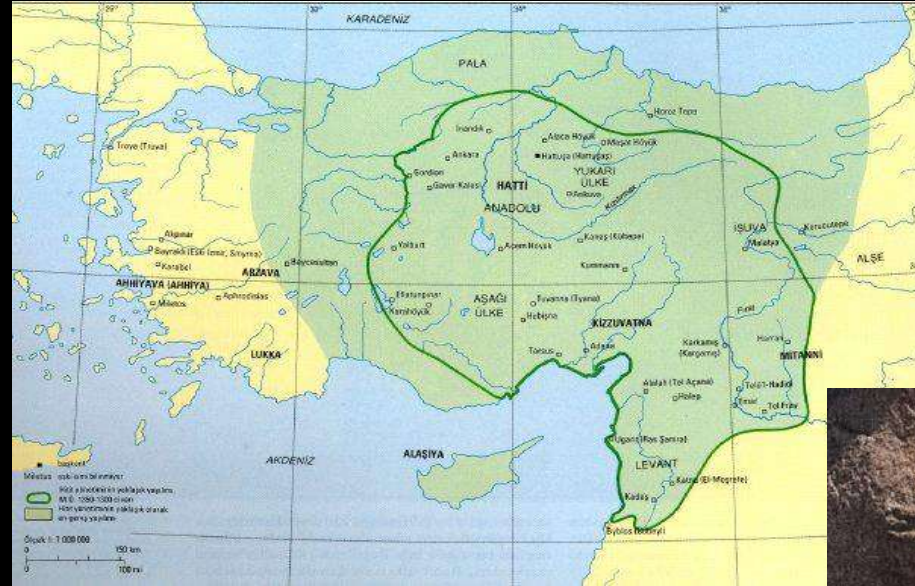
Mısır değil,
Luvî resim yazısı

Sömürgeci Assur'un değil,
Babil çivi yazısı

HİTİTLER

1725-1200

PANKUS ile ilk MEŞRUTİ Krallık

YERYÜZÜNÜN
«hak» üzerine temellenen
İLK ÇAĞDAŞ DEVLETİ

Hattî'nin Çocukları

Hattuşa
Hattuşili, 1650

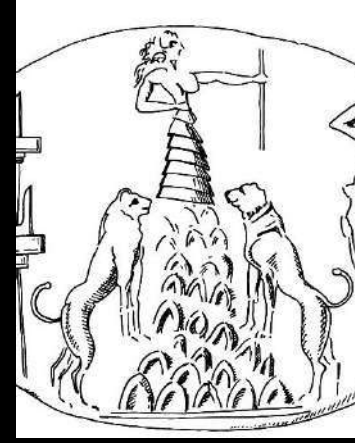
Ammuna, 1550
Tuthaliya, 1450
Arnuvanda, 1420

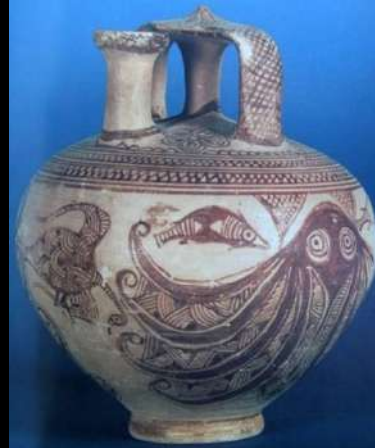
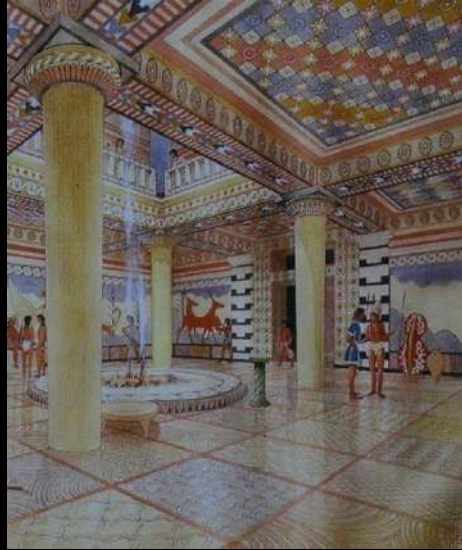
Alacahöyük, Çiftbaşı kartal:
birlik ve güç simgesi !

AKHALAR kültür ve sanatı GİRİT'te ve HITİT'te buldu

GİRİT / MİNOS
2000-1450

AKHA / MYKEN
1450-1200

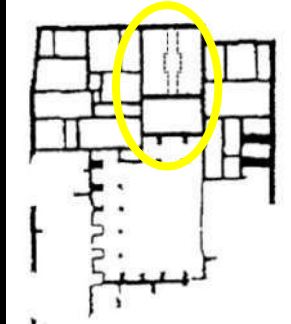

«Myken kültürü genel görüntüsüyle öylesine çok Minos gibiydi ki Akha Hellenleri'nin yurdu olan Hellas uzun süre Girit kolonisi olarak kabul edildi»,
Sp. Marinatos, Kreta und das mykenische Hellas (1959) 49

kale, GİRİT'te yoksa HİTİT'te vardı !

Hattuşa, İçkale

Hattuşa, Tapınak VI

Hattuşa, İçkale

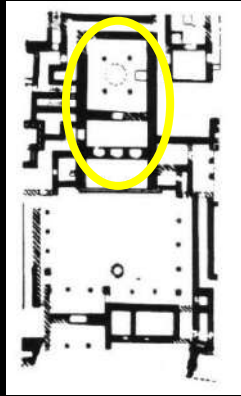
Hattuşa, Aslanlı Kapı

Hattuşa, kaynak girişi

Mykenai Kalesi

Tiryns, Megaron

Tiryns, İçkale

Mykenai, Aslanlı Kapı

Mykenai, kaynak girişi

«Lykialı kykloplar Tirunth'ta»

Strabo VII 6, 11; Pausanias II 25, 8; Bakchylides X 77-81

Aslanan, «ana unsur» KÖK ise, ANADOLU'dan SÜRGÜN verir !

KİLİTTAŞI'NDAN TONOZ'A

Hattuşa, Kaynak Tapınağı, 14. yy.

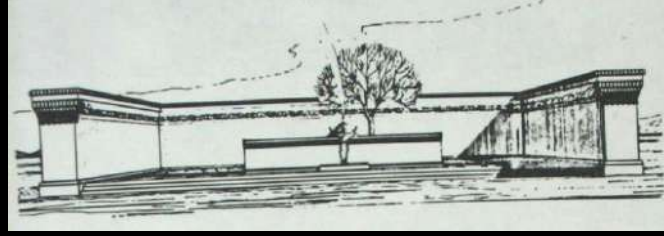

Hattuşa, Taşoda, 1200 c.

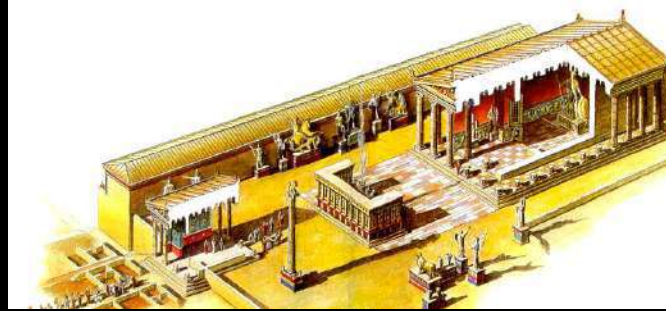

Mylasa, Hekatomneion, 375 c.

ANITSAL SUNAK

Samos, Hera Sunağı, 6. yy.

Priene, Athena Sunağı, 3. yy.

Pergamon, Zeus Sunağı, 2. yy.

DİKAÇILI KENT

Gordion, Phryg

Göllüdağ, Yeni Hitit

Smyrna, İonia

Hippodamos Miletos'u

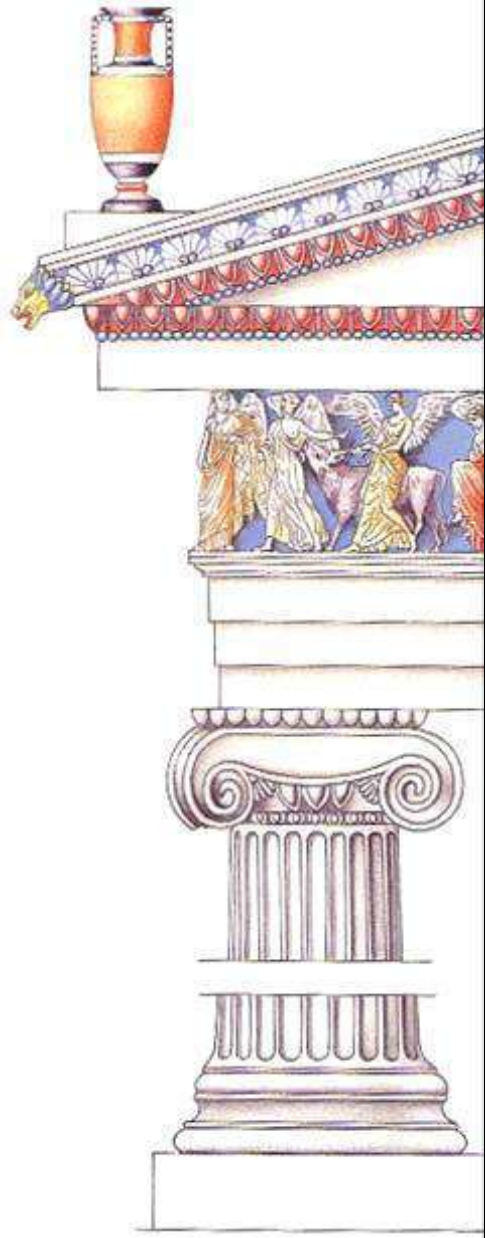

ve Piraeus'u

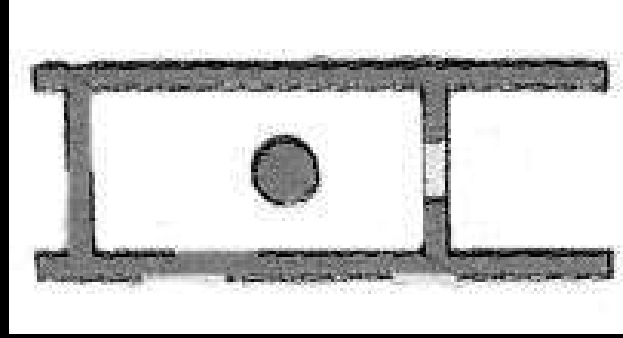
bir şeyin **NEDENİ**, o şeyin **TEMELİ** ise

TAPINAK kutsal odasının varoluş
nedeni de MEGARON'dur.
Hellen dünyasının Doğusu'ndan sürer sürgünü.

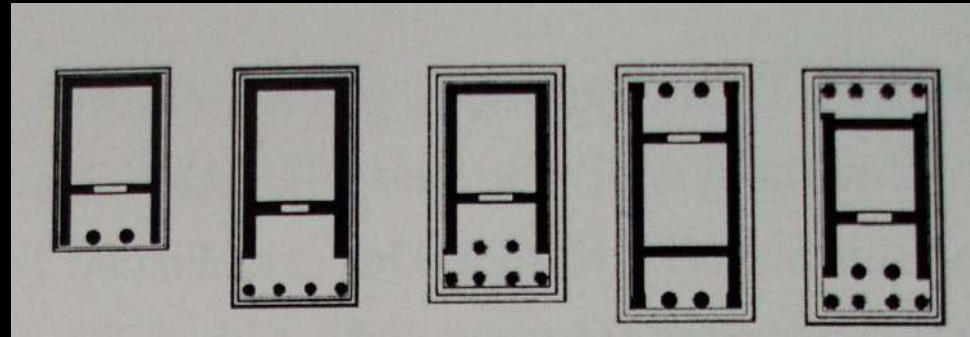
H. Drexler, MWPp. 1967, 17

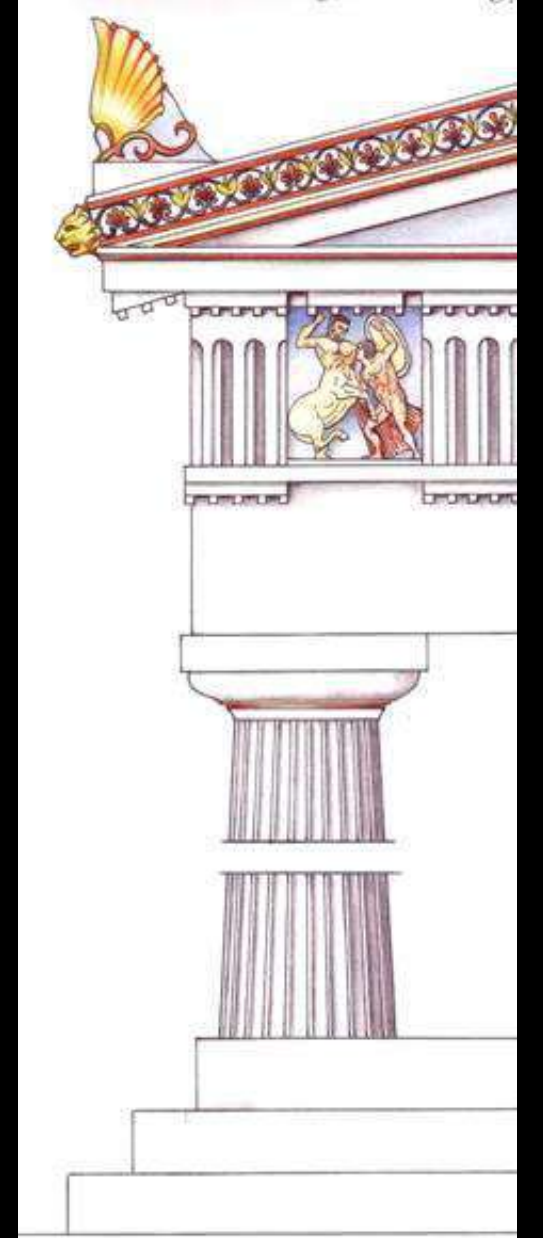
İON TAPINAĞI

Troia, Megaron A, Tunç Çağı

Hellen tapınaklarının temel biçimleri, Demir Çağı

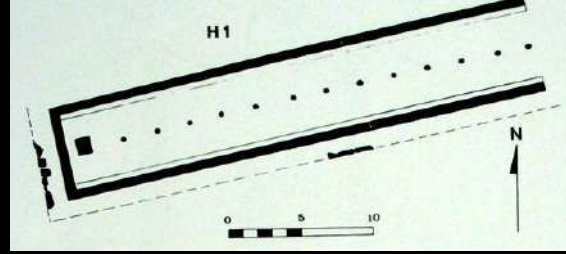
DOR TAPINAĞI

TAPINAK bile...

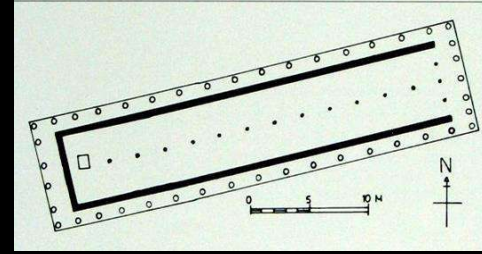
Troia'dan İONİA'ya ve oradan HELLAS'a KÖK sürer

Troia, Megaron A, Tunç Çağı

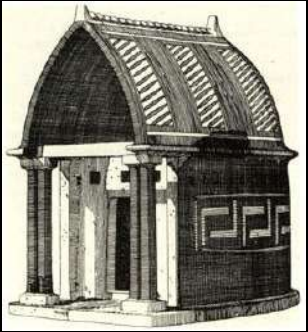
Samos, Hera Tapınağı, 9./8. yy.

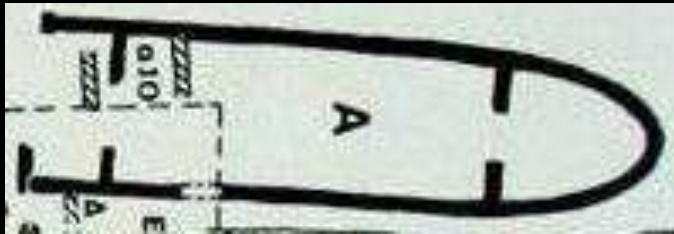
Arezastis, Kybele Tapınağı

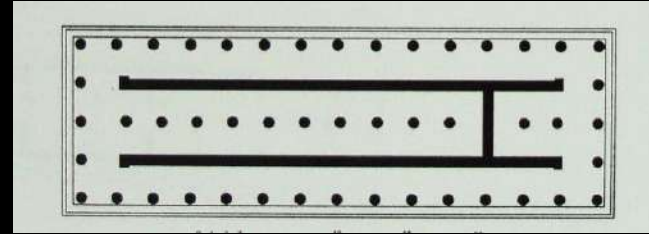
Ephesos, Artemision

Perachora, Hera Tapınağı, 8. yy.

Thermos, Apollon Tapınağı, 9.-7. yy.

Atina, Parthenon

yontuda **Hitit** geleneđi

Alisar, 1400-1200

Samos, 1100-900

Apasas, 1200-1100

Samos, 1100-900

*Hitit yıkulmuştu da
Atinalı **Kodros'un oğulları** gelmişti?*

SANATLARIYLA mı **GELMİŞTİ** ?

Troia/Hitit, 13. yy.

Samos, 1100-900

zamanın aktığı büyük uygarlık
HİTİT

biçimde doğala gelişim ve...

HİTİT'in **YIKILIŞIYLA**
700 yıl **geciken** KLASİK DEVRİM

Hatti, geç 3. bin

Hatti, 2. bin başları

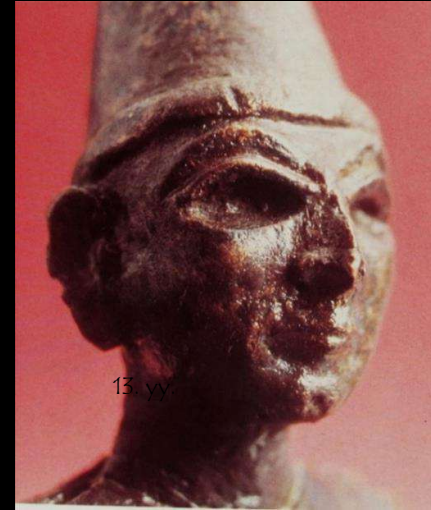
Hittit, 2. bin ortaları

15. yy.

15. yy.

14 yy.

13. yy.

zamanın durduğu büyük uygarlık
MISIR
biçimde durağanlık, yapay güzellik

MÖ 2350 c.

Mısır

MÖ 600 c.

Mısır

Anadolu

MÖ 650 c.

Hellen

MÖ 570 c.

Anadolu, MÖ 590 c.

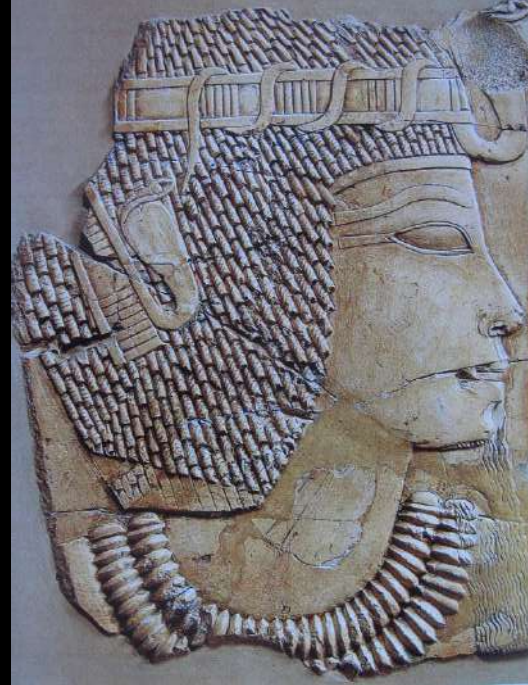
resim biçeminde dışa vuran **KİMLİK** farkı

Hattuşa, Hitit Sfenksi, 13. yy.

Mısır, ideal güzel, 14. yy.

Akurgal'ın **KÖKE İNEN**
gerçekçi ve doğal - ideal ve yapay farkı

Hattuşat, 13. yy.

Mykenai, Akha Sfenksi, 13. yy.

Atina, 480 c.

Köşk Höyük 6. binyıl
oynayan

Tell Halaf, 9. yy.
hüzün duyan

Hattuşa, 15. yy.
terennüm eden

Didyma, 550 c.
mutlu olan

ne Mısır'da ve
ne de Hellas'ta
olmayan,
Anadolu'da olan...

«sanat tüm zamanlarda
yalnızca
düşüncenin ve duyguların
ifadesidir», Herbert Kühn

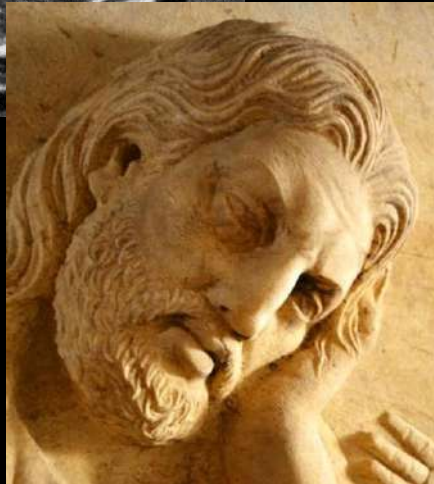
Aegina, Hellen savaşı, 500 c.
«gülümseyerek» ölen

duygular Anadolu'da dışa vurunca
PORTRE de Anadolu'da DOĞACAkti

«ATTİKALİ yontu ustaları ideal güzellikte eserler işlerken,
İONLAR doğal güzelliğe önem verdi.
Böylece yapay bir sanat değil,
doğal heykeltçilik doğdu», E. Akurgal, Ege (2000) 113

Lykialı Perikle, 4. yy.
doğal, gerçek

Karialı Maussollos, 4. yy.

Atinalı Perikles, 5. yy.
ideal, kusursuz

Mısırlı, 4. yy.
yapay, donuk

Bolvağın'ın duygulu kadınları
3. binyıl

«kızgın bakan»

«eyvah» diyen

rastlantı değil,
bir sanat akımı yaratıları

«dikkat kesilen»

«boş bakan»

...ve sonra
HİTİT ve İON emeğiyle
KLASİK DEVRİM
gelir

«ZamanınÖnasya'sında
hiçbir yontu,
Hitit sanatını doruğunda
yerini alan bu yapıta
erişememiştir».

K. Bittel, Die Hethiter (1976) 234

«Adeta üç boyutlu yapısıyla
o yüzyılların Önasya'sında
bir kez daha yaratılmamış;
çok sonraları ancak
Hellen sanatında ggrülebilen
eşsiz bir yapıttır».

M. Darga, Hitit Sanatı (1992) 127

Hattuşa'da köklenir

Hattuşa, 13. yy.

dünya sanat tarihinde bir İLK:
HAREKET ve ÜÇBOYUTLULUK

İonia'ya sürgün sürer

Samos, 590 c.

Milet, 500 c.

Atina sahiplenir

Atina, 490 c.

ATINA'da KLASİK Çağ'a
İON biçim ve biçemiyle GİRİLİR

«IONIA LEADER, ATHENS FOLLOWER»

G. Hanfmann, Harvard Studies in Cl. Phil. 61, 1953, 23

Mısır, MÖ 600

Ephesos, MÖ 550

Atina, Akr. 696, MÖ 510

Klazomenai, MÖ 530

Atina, Akr. 684, MÖ 490

Anadolu'dan Hellas'a geçen yaratıcı gücün
Atina Klasiği'yle ulaştığı doruk

480 – 330

yalnızca 150 yıl

Mylasa, Hekatomnos Lahdi, 375 c.

«HELLENİZ» HELLENİSTİK DÖNEM

«HELLENİSTİK Uygarlık,
-yontusu ve mimarisiyle- ANADOLU'da
gelişip büyümüştür.» , *Akurgal, Ana. Kültür Tarihi, 342*

330 - 30

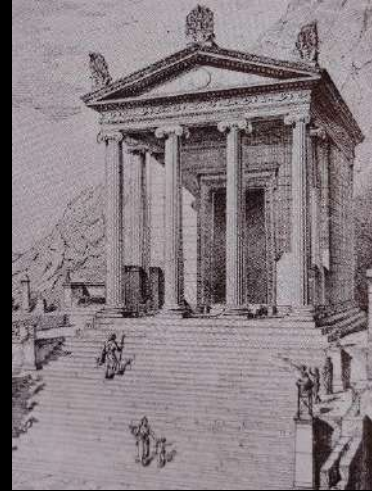
«Alman tarihçi Gustav Droysen kaynaklı
'Hellenistik' sıfatı yanlış anlamaya dayanmaktadır.
Hellenismus, İskender'in ölümünden sonraki üçyüz yılı
tanımlamak için yetersizdir. Dönem için
'Makedonia Yüzyılları' çok daha
uygun olurdu» , *M. Errington, Hell. Dünya Tarihi, 26.*

Ephesos, Artemision, 330 c.

Pergamon, Sunak, 180 c..

Pergamon, Dionysos Tapınağı

Roma, Fortuna Tapınağı

KÜLTÜR KİMLİKTE BELİRLEYİCİ OLSAYDI !!!

MÖ 287-282 / 317-300, Büyük İskender

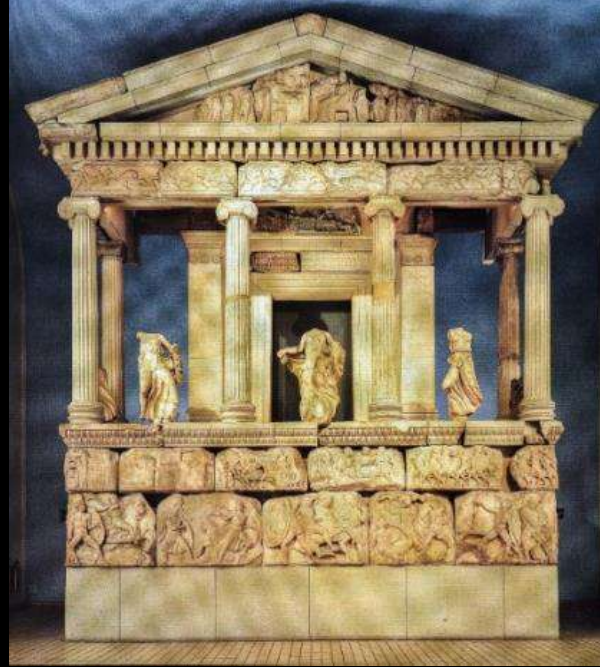
2237 yıl sonra, Büyük Atatürk

Çünkü İskender'le başlayan «Doğu-Hellen kaynaşmasından, dış görünümü ile **HELLEN**, ancak özünü **DOĞULU** bir dünya görüşü ortaya çıkarmıştır», Akurgal, *AnaKülTarihi* 1998, 342.

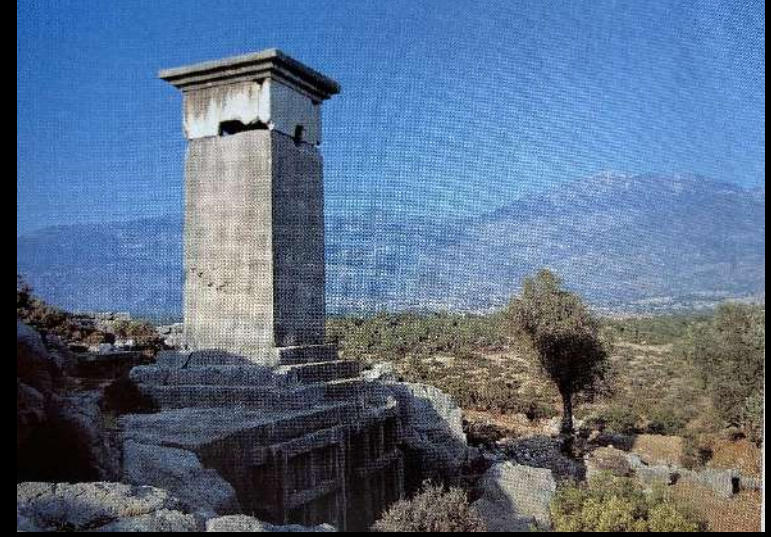
Anadolulu ÖNDERLER mezarlarında
tanrılar ve insanlarla **BİRLİKTE** yaşardı

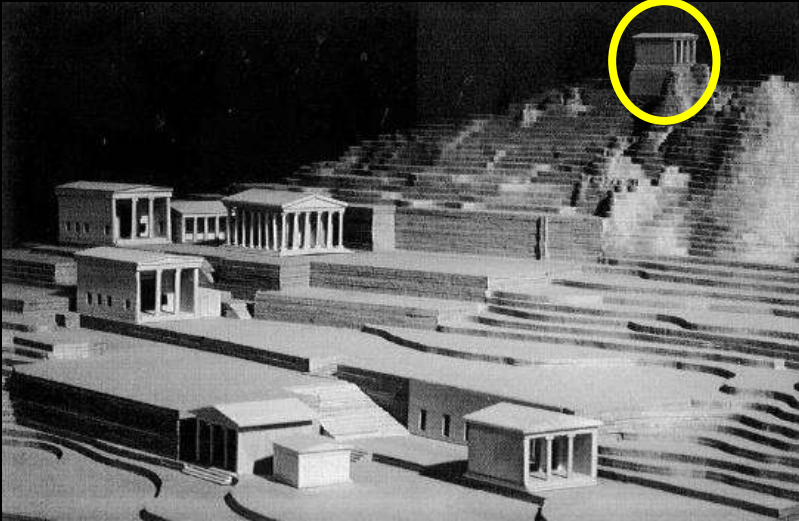
Diokaisareia, Kule -Tapınak Mezar

Xanthos, Tapınak -Tapınak Mezar

Xanthos, Akropolis

Labranda, Tarhu / Zeus Kutsal Alanı

Hellenler'de TANRILAR dünyası ile
İNSANLARIN dünyası AYRIYDI

Sagalassos, Agora

tümülüslerde **TANRILAŞAN**
ion ve makedon taçdarlar

HELLEN OLMAYANLAR

Gordion, Gordios Tümülüsü, 8. yy.

Sardes, Gyges Tümülüsü, 7. yy.

Belevi, Pindaros Tümülüsü, 6. yy.

Ephesosluların **İSKENDER**'e yanıtı
«Bir **TANRI**'ya bir **TANRIÇA** için
tapınak yapmak yakışmaz»,
W. Held, IstMitt 2005, 150.

Ammon'un oğlu olan **İSKENDER**'in
Mısır'daki tanrı krallığı
Miletos'ta **Zeus**'un oğlu olarak kabul
görür, **Atina** direnir, *Adalya XIV, 2011, 166*

Pergamon, bir Attalos Tümülüsü, **Hellenistik**

«Spartalı komutan **BRASİDAS** MÖ 422'de
Pelopones Savaşı'nda öldüğünde, **Amphipolis** halkı
onu «ikinci kent kurucu» olarak alışılmışın dışında
sur içine gömdü ve **HEROSLAŞTIRDI**...

Atina donanmasını yokeden Spartalı Amiral **LYSANDROS**
Samos'ta ve MÖ 405'te, **TANRILAŞTIRILAN** ilk Hellen'di;
daha yaşarken adına bir **kült** kuruldu ve **Lysandreia** bayramları
düzenlendi», *F. Knauss (ed.), Unsterblichen 2012, 394 (M. Steinhart).*

Anu-Kumarbi-Göktanrı
Uranos-Kronos-Zeus

ŠIUŠ / ZEUS / DEUS

Anitta: «benim tanrım»

Melid, Yeni Hitit, 8. yy.

Hazzi

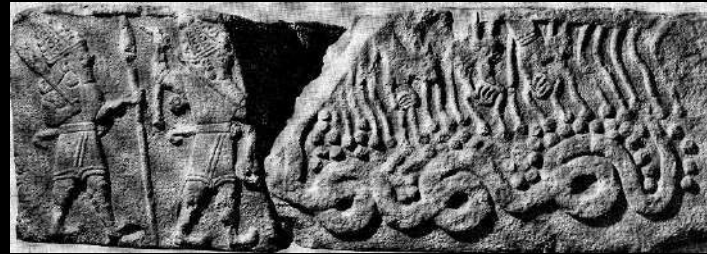
DAĞ ve KAYA

Latmos

Korinth lekythosu, 7. yy.

Melid, Yeni Hitit, İlluyanka

Khalkidikia, Hellas, Typhon

TARHU / Zeus Karios

ZEUS, Dolikhenus

BOĞA onların simgeleri
DAĞ, onların OTAĞIYDI

BABADAĞ

Çatalhöyük, Babatanrı

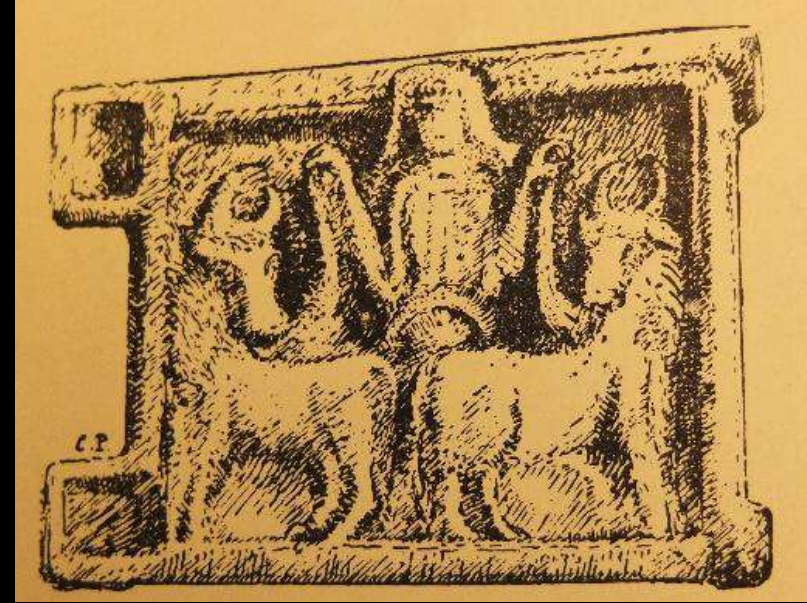

Çatalhöyük, Ana Tanrıça

DAĞANA

Üreyir, Tarhunzas, 8. yy.

Kolophon, Kybele, 7. yy.

Bir zamanlar PHRYG uygarlığı da HELLEN yaratısıydı !

adıyla ve simgeleriyle

Hitit KUBABA'sından Phryg KYBELE'sine

Anadolu, Kubaba

Kayalıpınar, Kubaba

Gordion, Kybele

Ankyra, Kybele

Hitit, Kubaba

Yeni Hitit, Kubaba

Kastamonu, Şeyhinşah

matar kubeleya:
DAĞ ANA

DEMETER ve KORA / DEMETERES

Kora: Lydçe kız.

ANADOLU, Demeter ve kızı.

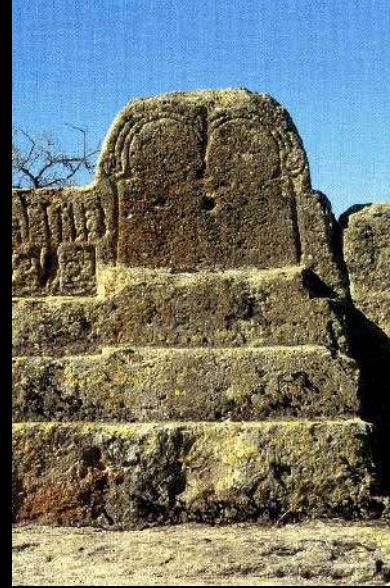
Kaunos, Demeteres; Kl.

Çatalhöyük, VIA, geç 7. bin

Alacahöyük, geç 3. bin

Midaskent, Phryg, 8. yy

Theben, Demeteres, geç 7. yy.

Aphrodite ve Aeneas, Homeros'ta var!

ANADOLU APHRODİTESİ / PEDRİTA

Ištar Šavoška, Melid, 12. yy.

Aphrodite, Miletos, 600 c.

Ana Tanrıça, Elmalı/İon, 590 c.

Aphrodite, Gela/İon, 550 c.

Aphrodisias,, Roma

,Milo Venüsü, Hell.

Aphrodisias Aphroditesini
bir Hellen tanrıçası değildir;
Höyük'ten gelen Tunç Çağı'nın soyut putları
o olmalıdır...». K. Erim, Aphrodisias (1986) 25-28

simgeleriyle, şekliyle ve belki adıyla da
ANADOLULU olan

ATHENE / MALİA
Ana Tanrıça'nın iki vasfı
koruyan ve besleyen

Side Athene'si., Geç 5. yy.

Kubaba

«...Nitekim üzüm bağlarımı,
pınarları ve tarlaları koruyan
-MÖ 2. bin- HATTİ tanrıçası MALİYA,
Lykia A metinlerinde
özgün MALİYA adını korumaktadır»,
E. Raimond, Persler (2017) 67

Pedasa'nın
Sakallı Athene'si:
Herodotos I 175; VIII 104

Miletos, Sakallı Athene, 680 c.

Athene Ilias, Assos, Klasik

Hellen Athene'si, Tenos, 670 c.

Akropolis'in kutsal Zeytin Ağacı,
Kekrops ve Athene, 410 c.

LYKİA'nın LUVİ TANRI AİLESİ
Lata – Ertemi – Apaliunas

Gordion **Kybelesi**, 650 c.

«MÖ 1. binyıla geçişte
İonlar Anadolu'nun
başka yerlerinde olduğu gibi
Didyma'da da
eski bir kült yeri
bulmuş olmalılar»,
Pausanias V, 13; VII, 2. 6.

Didyma da Luvî'dir:
İdyma / Sidyma gibi

Elmalı, **Letoidler**, 600 c.

Ephesos, **Ana Tanrıça**, 600 c.

Artami/Ertemi

SOYUT ARTEMİS TİPLERİ

Ephesia Tipi

Eleuthera Tipi

Vanassa Tipi

Ertemi Kaya Tipi

Hellen Tipi

Ortygia / Hagiasma
doğduğu yer

«Artemis/Ertemi adının kökeni, Luvi dilinde yükseklik, dağ anlamındaki **ariyatti-mi** olmalıdır. . Luviceşi **artami**'dir». *E. Raimond, Persler (2017) 72. 74.*

«Artemis/Ertemi eşitliğinde, **Hellence**'den bilinçli bir **uyarlama** olduğu görülüyor» *J. Borchhardt, Adalya, EY. 12 (2013) 68.*

APALIUNAS

Hattuşa ve Troia'nın
Kapı Tanrısı , M. Korfmann

Hattuşa, Apaliunas, 13. yy.

LYKEGENES

Lykia'da doğan
(Hom. Il. IV, 101. 119)

PATARA, Leto Hurmalığı

«Derken ağrı O'nu
hurma dalının yanına
götürdü», Meryem 23-25

Çalovası, Apollon Lairbenos, Roma

«Tüm tanrılar arasında en Hellen olanıdır Apollon, aslen Anadolu'da
bir tanrının mükemmelleştirilmiş halidir;

Anadolu içlerinden, Hitit Krallığı'ndan gelmişti Hellas'a.

Hellenler başlangıçta orada karşılaştıkları tanrının 'Kapı Koruyucu'
İşlevine uygun bir tanımlamayla ona 'Agyieus', yani
'kötülüğü defedici' demişlerdi», M. Nilsson, Griech. Religion (1955) 561-564.

Apollon Agyieus, Atina Akropolü'nün de
çıkıştaki Koruyucu Tanrısı, Scheer 1993, 188.

APOLLON

«Hellen toplumunu kültür sahibi yapan;
özünde Hellen dehasını taşıyan»,

F. Nietzsche

Delos, Leto Temenosu, 6. yy.

Side, 4. yy.

Patara, Roma

Delphi, İon Apollonu, 670 c.

BAKİVA / BAKHOS / DİONYSOS

«Üzüm bağının
Tarhunzas'ı»,
Yazıtlı Dikme, Bor

»Bakkhos adı büyük olasılıkla Eski Lydce'dir;
şarap tanrısıdır. Hellen Dionysos'u ile özdeştir»
Ch. Marek, Kleinasien (2010) 157

«...evet oradanım.
Lydialıyım ben!»,
Euripides, Bakhalar 29

İvriz

Tarhunzas

Niğde

Dionysos, Hellas'a taşınan KÜLT

«Bence , pek belli bir şeydir ki, Yunanlar bu tanrının
da adını öbür tanrıların adlarından daha sonra
öğrenmişlerdir; onu yaşatmış ve bir soy kütüğü
tertiplayebilmişlerdir», Herodotos II, 146

ANADOLU BACILARI

Ephesos Artemis'i
(*artemi*)

... ve Zeus Karios (*tarhun*)

Aphrodisias Aphrodite'si
(*pedrita*)

«Hellen Pantheonu'nun büyük tanrıçaları: Hera, Demeter, Aphrodite, Athena, Artemis; daha sonra ikinci sıradaki tanrıçalar; Leto, Hekate; tümü, Anadolu'nun Hellen öncesi kültür katmanının yaratılarıdır ve her biri **Büyük Ana'nın farklılaşan** görünüş biçimleridir»,

Cl. Bosch, II. Türk Tarih Kongresi, İstanbul 1937, 6

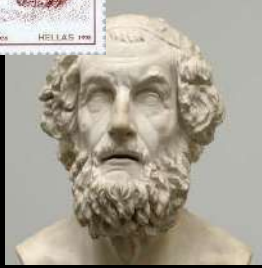
Pergamon Athena'sı
(*maliya*)

Samos Hera'sı
(*eni mahanahi*)

Sen
sahiplenmezsen!

Smyrnalı Homeros'la İLİAS

Kymeli Hesiodos'la THEOGONİA

HELLEN TANRILARININ ANADOLULU YARATICILARI

«Hesiod ve Homer kanımca benden yaklaşık 400 yıl önce yaşadılar. Ve onlar Hellas'ta tanrıların soyağacını diktiler, onlara adlar verdiler, aralarında görev ve iş bölümü yaptılar, onların şekillerini tanımladılar», Herodot II, 53

«çok tanrılı ilkçağ dininin peygamberleri»

A. Erhat , Mitoloji Sözlüğü (1972) 6

Demeter-Kora

Artemis Ephesia

Aphrodisias Aphroditesi

Milet Athenası

Karia Zeusu: Tarhun

Apaliunas

«Tanruların
Hellen biçimlerine dönüşmesi,
özellikle MÖ 6. ve 5. yüzyıllarda **Atina'nın**
doğrudan ya da dolaylı etkisiyle olmuştur»

A **Lichtenberger**, *Kanonisierung der frühen griechischen
Götterikonographie* (2015) 235

Tanrular **Klasik Atina'da** şeklen Hellen biçimlerine dönüşünce
Hellen yaratısı mı olur!

Zeus

Hera

Demeter

Athena

Artemis

Aphrodite

Apollon

Dionysos

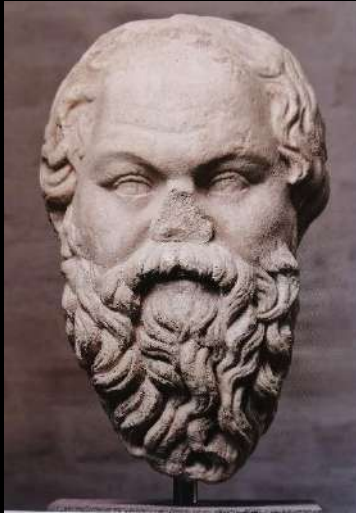
«Ben, örnek olandan kökene inmek isterim; ilk sebebin
gelişimi beslediği sır gibi duran ana unsura», *Paul Klee*

Millavandalı **Thales**, Geç 7./6. yy.
Heksamyes oğlu

Pariyanalı **Bias**, 6. yy.
Teutames oğlu

Atinalı **Sokrates**, 469-399

Milet Okulu **Klasik Atina'da** Sokrates Okulu'na dönüşünce
felsefe de mi **Hellen yaratısı** olur!

bir **THALES** olmasa, bir **SOKRAT** nasıl olur !

kimliği;

DUYGU ve **DÜŞÜNCE** belirler
YAZI ve **DİL** değil...

«**SOKRATES'in** EGELİ iki filozofun,
PROTAGORAS ve **ANAKSAGORAS'ın**,
etkisiyle Hellen dinini eleştirdiği iddiasıyla
zehirli şerbet içerek **ölüme mahkum edilmesi**,
Atina halkının ne denli dinsel inançlarına bağlı
olduğunu ortaya koyar. **İnsanoğlu yüksek**
düzeğe ulaştığı zaman bile **duygunun tutsağı**
olmaktadır», *E. Akurgal, Anadolu Kültür Tarihi (1998) 319*

felsefe ÖZGÜR İNSAN işidir,
DEMOKRASİ
olmadan olmaz

«**SOLON** olmazsa, **KLEİSTHENES** olmaz» mış;
PİTTAKOS olmasaydı **SOLON** olabilir miydi ?
Sonuçta, **ATİNA DEMOKRASİSİ** olabilir miydi?

çünkü bir şeyin **NEDENİ**
o şeyin **TEMELİDİR**

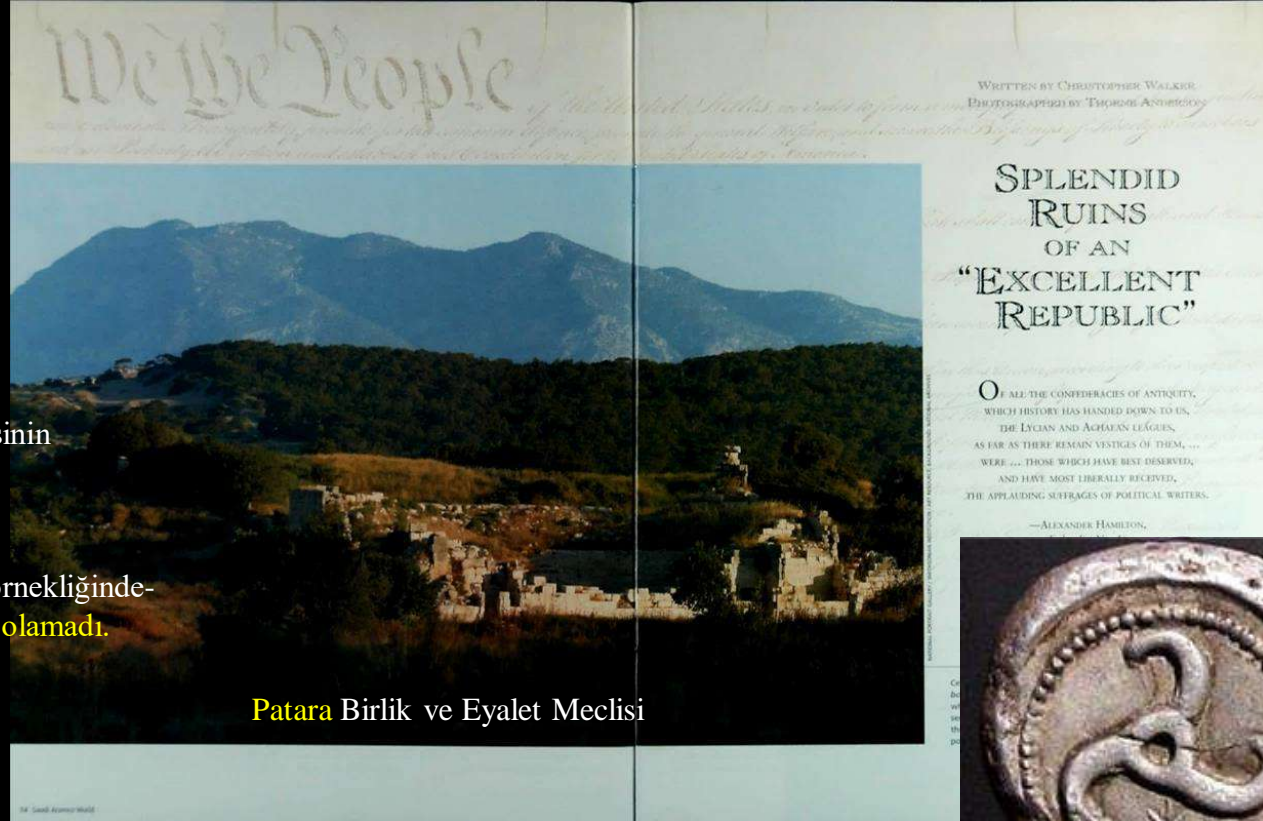
Demokrasinin ilk adımları Aiol ve İon
kent devletçiklerinde atıldı.

Lyrik ozanların soylulara karşı
sert ve öfkeli dizeleri Ege yöresinde daha
İÖ 7. yüzyılın ilk yarısında demokrasiye
doğru bir yönelişi sağladılar. Lesbos'ta
Tyran **PİTTAKOS**, İÖ 7. yüzyılın sonunda
başlattığı demokrasi girişimini başarıyla
tamamladı. Böylece Ege Bölgesi, demokrasinin
gelişmesinde **anavatan Hellas'a**
öncülük etmiştir.

HELLAS'taki ilk demokrasi girişimini
İÖ 594'te archont olan **SOLON** -Pittakos örneğinde-
Atina'da gerçekleştirmeye çalıştı...**başarılı olamadı.**

E. Akurgal, Ege (2000) 21

«...ve «**SOLON** daha sonra
DEMOKRASİNİN **ÖNCÜSÜ** sayıldı»,
N. Himmelmann. Att. Grabrel. (1999) 12

Patara Birlik ve Eyalet Meclisi

»Eğer mükemmel bir konfederasyon cumhuriyet
örneği vermem gerekirse **Lykia**'yı gösteririm»
Montesquieu, De L'Esprit des Loıs (1748) IX,3

Lykia Birlik simgesi

... YAZIya *gelince...*!

«Lydia, Phrygia ve İon alfabeleri kuşkusuz birbirlerinden *ayrılmazlar*; bu oluşumun önkoşulu *ortak bir kökende*, belki de bir *bağımlılık* ilişkisinde aranmalıdır.», *R. Gusmani, AMS 17 (1995) 12*

«.. Oysa Al Mina'dakiler kendi dillerindeki *ünlülere de birer işaret* vermişlerdi. Böylece Antakya il sınırları içinde, insanlık tarihinin *ilk eksiksiz yazısı* oluştu: *bizim alfabemiz*.

Fonetik yazının zaferi, Anadolu'da başladı, oradan *tüm dünyaya yayıldı...*», *J. Nolle., Arodergi 16, 2016, 26*

«Hellen harf biçimleri Semitik harflerin kopyasıdır... İon alfabesi *Hellen* dili için öylesine uygundu ki, ortaya çıkışından *300 yıl* sonra Hellence konuşulan *tüm coğrafyaya yerleşti* ve günümüze dek *kullanımda kaldı*», *R. Wachter, Troia 2001, 77. 79*

	phönizisches Alphabet		griechisches „Uralphabet“		
			griechische Buchstabennamen		ost-ionisch
1	Α	Α	Alpha		Α
2	Β	Β	Beta		Β
3	Γ	Γ	Gamma		Γ
4	Δ	Δ	Delta		Δ
5	Ε	Ε	E(psilon)		Ε
6	ΥΥ	Υ	Wau (Digamma)		—
7	Ι	Ι	Zeta		Ι
8	Η	Η	Heta	Eta	Η
9	Θ	Θ	Theta		Θ
10	Ι	Ι	Iota		Ι
11	Κ	Κ	Kappa		Κ
12	Λ	Λ	Lambda		Λ
13	Μ	Μ	My		Μ
14	Ν	Ν	Ny		Ν
15	Ξ	Ξ	?	Xi	Ξ
16	Ο	Ο	O(mikron)		Ο
17	Π	Π	Pi		Π
18	Ρ	Ρ	San		—
19	Σ	Σ	Qoppa		—
20	Τ	Τ	Rho		Ρ
21	Υ	Υ	Sigma		Σ
22	Φ	Φ	Tau		Τ
23	Χ	Χ	Y(psilon)		Υ
24	Ψ	Ψ		Phi	Φ
25	Ω	Ω		Chi	Χ
26	—	—		Psi	Ψ
27	—	—		O(mega)	Ω

Fenike = Hellas

İon

ANADOLU - İON ALFABESİ:
«*bizim alfabemiz*»

Kerkenes Dağ, Phryg, 6.yy.

Smyrna, İon, 7. yy.

HELLAS – FENİKE YAZISI
«*semitik alfabe*»

Atina, 8. yy

Perachora, 6.yy.

MİLLAWANDA / MİLETOS «İonia'nın süsü»

«Homeros'un İlias'ında **Karialılar** Troia bağlaştığı halklar arasında görülür ve ozan onları **Miletos**, **Mykale** ve yörenin diğer yerleşimlerinde «**BARBAR DİLİ**» konuşan halklardan sayar, **Herodotos** da buna ek olarak **Miletos**, **Myus** ve **Priene**'yi **Karia**'ya yerleştirir ve onların ortak bir dil konuştıklarını bildirir; **bu dil** herhalde **KARCA**'dır». *G.E. Bean, Kleinasien 3 (1985) 10 vd.*

Adı da Karca olan
«**HEKATAİOS**'un onaltıncı basamaktaki **TANRI** atası», *Hrd II, 143*

Ege'de **yayıma** döneminin ve **en parlak çağın** yaşandığı 8./6. yüzyıllarda özellikle **Karadeniz**'de kurduğu toplam **80 koloni** «açıklıkla **MİLET KARAKTERİ** göstermektedir ve Pontus Bölgesi'ne göç, belli ki uzunca bir süreyi hedefleyen bir **Milet programı** çerçevesinde gerçekleşmiştir... Bir de Milet'in ard bölgesinde yerleşik **KARIALILAR** katılmıştır bu koloni hareketine»,
N. Ehrhardt, Milet und seine Kolonien (1988) 251 vd.

«...Yunanların '**ANOTOL**' sözcüğüyle '**güneşin doğduğu yeri**' tanımladıklarını bilen özellikle biz eski çağ bilimcileri '**Avrupa kültürünün** en güçlü köklerinin **Anadolu**'dan sürdüğü' gerçeğini artık kabullenmeliyiz.
Gerçekte **Avrupanın ana kenti ATİNA** değil **MİLET**'tir.»

J. Latacz, FAZ, 9 Ekim 2001

Hellenleştirilen Anadolu kıyıları

SORU:
Karadeniz koloni hareketine hiçbir **Hellen kenti** katılmamışsa ve de **katılanlar**, Miletliler ve Karialılar, **Hellen** değilse, **temelden** kurdukları **80 yerleşim** nasıl **Hellen olur ???**

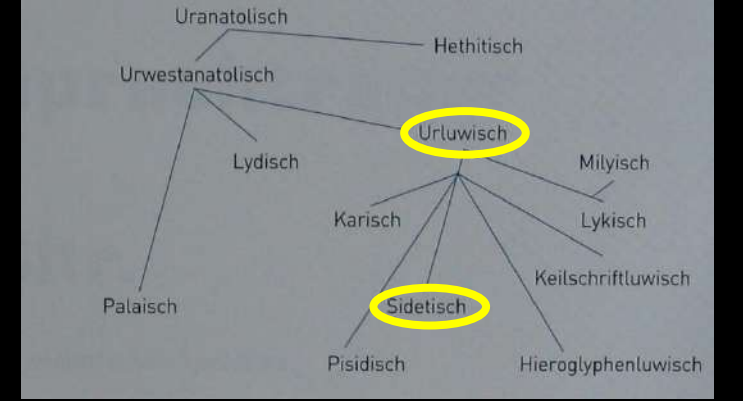
LUVİ'nin GÜCÜ

Parhaca, Sidece de Luvice'ydi, 6. yy.

Geç Tunççağ Anadolu dilleri

Demirçağ Anadolu'suna süren sürgün

TRU(V)İSA'lı da LUVİ'ydi
120 yıl «HELLEN» dendi

Troia VIIb, SEKRETER mührü, 12. yy sonları

ađı bile Hellence olmayan

İONİALI da LUVİ'dir

Çünkü Metropolis mühründe;
«biçim standart dışı, işaretler anlaşılmaz,
merkezileřmiř yazı kültürüyle uyum zor»,
A Schachner, SMEA 2000, 91;

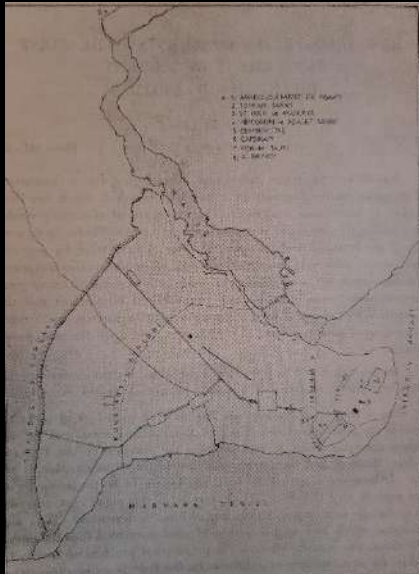

Metropolis, 11./ 10. yy.

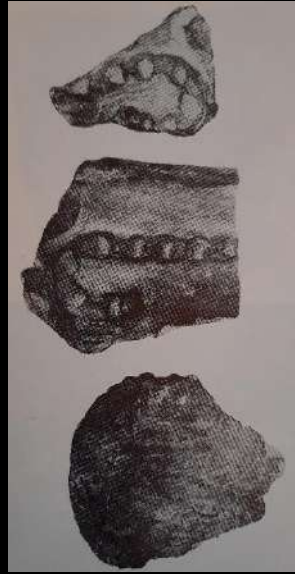
İSTANBUL da «ANADOLU'dur»

We know that Byzantion was founded by the Megarians in 658 B.C. on the Seraglio Point. This being a suitable place for settlement, the city developed continuously here. According to Pliny the Elder, this Greek settlement had a forerunner named Lygos³. But until 1973 there had been no pre-Greek finds from this area. Our sounding has furnished three prehistoric sherds from a place near the virgin rock (Pl. 163, fig. 4). These black sherds have on them a raised band ornament with finger impression. Specialists think that these sherds may belong to the end of the late Bronze Age or the beginning of the Iron Age, that is towards the end of the second millenium B.C.⁴ A greenstone axe found on the surface of the site may support this dating. But we do not possess any archaeological evidence from the period between the end of the second millenium B.C. and the middle of the seventh century, when the Greeks came to settle here. That is why we still cannot say whether there was any local settlement here at the time when the Greeks arrived.

Nezih Fıratlı, Xth Int. Congr. of Class. Arch. Ankara 1973 (1978) 570.

Byzantion, Geç Tunççağ / Er. Demirçağ

mitolojik Heros
MEGARALI **BYZAS** ile

Byzantion da

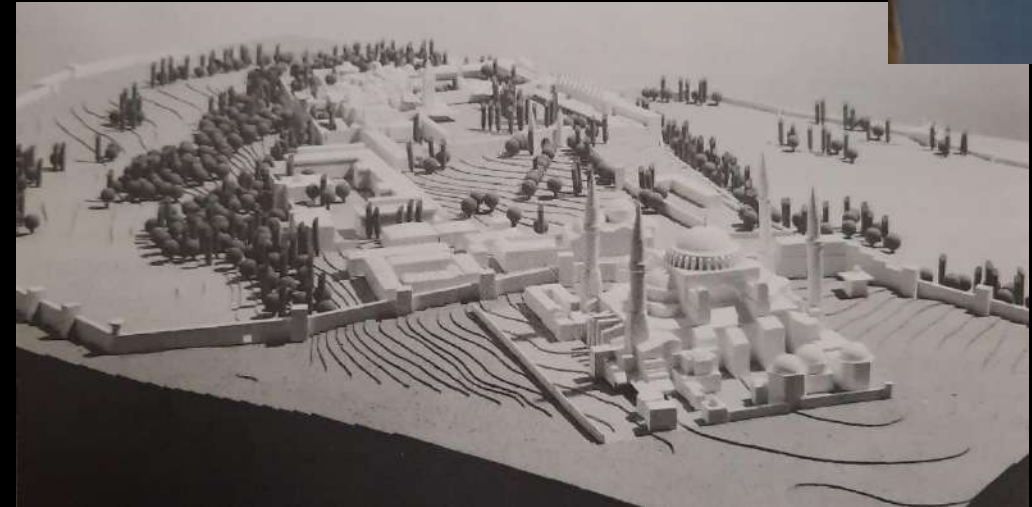
HELLEN KURULUŞU idi !!

Plinius'un da yazdığı gibi

orada **LYGOS** vardı !

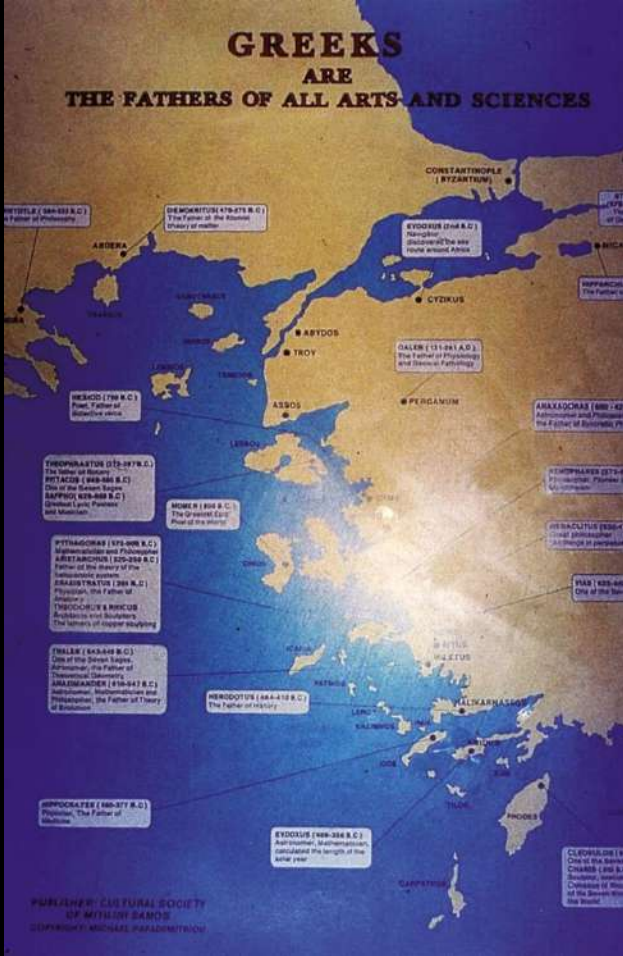
Yenikapı, 6. bin

Sarayburnu, Model, 1863 sonrası

İTİRAFİN İLÂMI

Gythion-Rethymno arası bir yolcu gemisinde, Nisan, 2000

İONLARIN ANADOLULUĞUNUN İLANI

Amenophis III'ün tapnak mezar yazıtı, 14. yy başları

Hitit – Asia – Arzava'dan
sonra

r/ lavana
Luviya

IUNIA Aa
Büyük İonia

me/aduna (...)
Maddunassa

«Okumuş bir işçinin» Bertolt Brecht'in kalemiyle «sorduğu» gibi:
«Kitapların her sayfasında bir zafer yazılı.
Ama pişiren kim zafer aşını?»

«herşey değişir,
yalnız değişme değişmez», Herakleitos

ANADOLU TARİHİ 200 YIL ÖNCE YAZILDIĞI YERDEN OKUNAMAZ !!!

TLOS, Kale eteği, 6./5. bin

PATARA, Tepecik, 6./5. bin

ARSADA., Karankılı İni, 6./5. bin

BİZ BURALARDA OLMADAN ÖNCE

MÖ 7. yüzyıl öncesi YOKTU,
Uygarlık o yüzyılda «BÜYÜK KOLONİZASYON»la
Rhodos üzerinden HELLENLERLE BAŞLARDI!

PAMPHYLIA da

200 yıl boyunca
«TÜM –HELLEN- KABİLELERİNİN ÜLKESİ»
idi

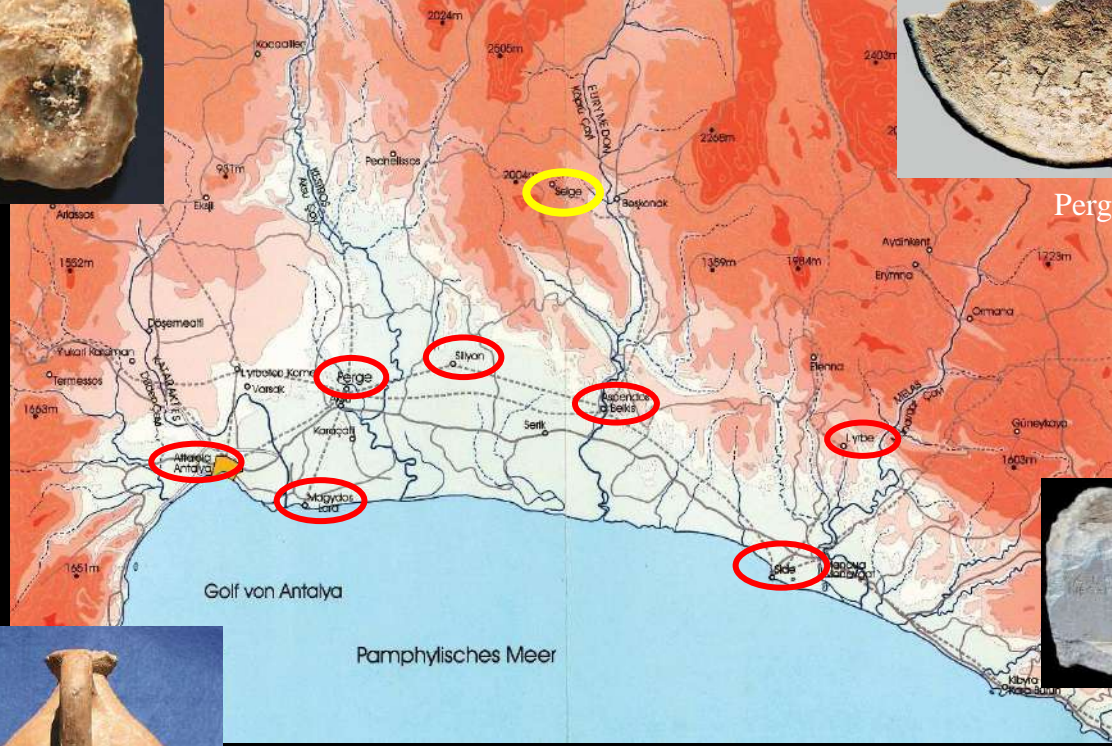
şimdi
TÜM –LUVİ SOYLU- KABİLELER ÜLKESİ
oldu

Parha, Geç 5. bin

Perge, Parhaca, 6. yy.

Parha, Orta Tunç, Hatti

Perge, Pamphylia, 4. yy.

«HELLENENİN PAMPHYLIA LEHÇESİ» idi
PAMPHYLIA oldu

MÖ 4. yüzyılda Kymeli Ephoros'un tanıklığında
Hellence'nin Pamphylia lehçesi sayılan bu dil
«Hellenlere o kadar yabancı gelmişti ki
bunu Hellence olmayan bir dil olarak kabul etmişlerdi»,
Bosch 1957.

Table 6. Luvian nomenclature in Western Rough Cilician inscriptions

Site	Luvian	Greco-Luvian	Greeks	Romans	Total	Luvian and Greco-Luvian (%)
Adana	41	11	2	0	54	96.3
Antiochia ad Cragum	35	23	5	5	68	83.3
Arslan Tepe	5	1	0	0	6	100
Aur Tepe	7	1	0	0	8	100
Calu	1	0	0	0	1	100
Charadros	0	0	0	0	0	0
Düvelü	65	7	2	0	75	97.3
Güney Kalca	24	3	6	0	33	84.2
Güney Kopru	6	3	0	0	9	100
Hacılar	210	69	0	2	381	99.3
Hoculu	4	0	0	0	4	100
İnape	31	9	3	5	48	88.2
Kaunos	74	15	1	6	96	92.4
Kankasum	14	10	0	0	24	75
Laertes	50	19	4	1	74	93.3
Nişelima	0	0	0	1	1	0
Selamus Trajano polis	16	25	5	7	53	77.3
Sivasu	10	0	0	0	10	100
Syedun	13	00	4	7	24	85.9
TOTALS	644	261	40	24	979	92.4

ATALARIMIZDAN

ANADOLU'ya SAHİPLİK ÖĞÜDÜ

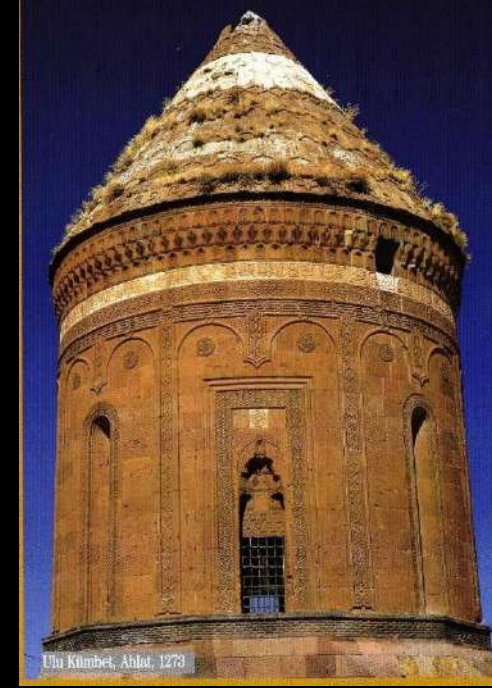
ne ırk ve ne de din kaygısı,
ÖZGÜVEN

Ani, KİLİSE

Erzurum, KALE MESCİDİ

Ahlat, ULUKÜMBET

Bu sebepten

Mesele

soy, sop ve dil, din DEĞİLDİR,

kimliğinden edilen **insandır**
sahibinden koparılan **topraktır**
yaratıcısından çalınan **emektir**
gerçeğinden saptırılan **BİLİMDİR**

Mesele,

BİLİMDE de
BAĞIMSIZLIK,
ÖZGÜVEN meselesidir
aslında...

bir MUSTAFA KEMAL'in
izinde olabilmek, öj üdünü
tutabilmek
meselesidir !

Efendiler!

Avrupa'nın bütün ilerlemesine,
yükselmesine ve medenileşmesine karşılık
Türkiye tam tersine gerilemiş ve
düşüş vâdisine yuvarlanadurmuştur.
Artık vaziyeti düzeltmek için
mutlaka Avrupa'dan nasihat almak,
bütün işleri Avrupa'nın emellerine göre yapmak,
bütün dersleri Avrupa'dan almak gibi
bir takım zihniyetler belirdi.
Halbuki,
hangi istiklâl vardır ki,
ecnebilerin nasihatleriyle,
ecnebîlerin planlarıyla yükselebilirsin?..
Târih, böyle bir hâdiseyi
kaydetmemiştir!...

K. Atatürk

İlustrasyon: Mustafa Nazif / mustafa_nazif@mynet.com

«Sizi bir **kıvılcım** olarak gönderiyorum,
bir **alev** olarak geri döneceksiniz!»

Sağı İrmak'ın anılarından